

Tillsyn utifrån individärenden – statistik över anmälningar och beslut 2020

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Inledning	4
Inkomna anmälningar	5
Fortsatt minskning av antalet inkomna anmälningar	5
Vanligast att anmälningar rör pojkar och grundskoleelever	5
Beslut	10
Myndigheten fattade nära 4 200 beslut	10
Brist konstaterades i 1 079 beslut.....	11
Färre registrerade anmälningar gällande lärare	12
Om statistiken	13
Mer om tillsyn utifrån individärenden	13

Sammanfattning

Resultaten från tillsyn utifrån individärenden 2020 visar i korthet att:

- Skolinspektionen och Barn- och elevombudet (BEO) tog under 2020 emot 3 876 anmälningar, vilket är en minskning med 16 procent jämfört med 2019.
- Under 2020 har Skolinspektionen och BEO fattat 4 190 beslut , vilket är en minskning med 11 procent jämfört med 2019. 40 procent av anmälningar utreddes vidare efter en första bedömning. Brist konstaterades i 1 079, eller 64 procent, av dessa ärenden.
- De inkomna anmälningarna handlar framför allt om kränkande behandling och att elever inte får det stöd de har rätt till.
- Det är vanligare att de inkomna anmälningarna handlar om pojkar än om flickor, vilket är samma mönster som tidigare år.
- Flest anmälningar gäller elever i grundskolan. Det är även vanligare att de inkomna anmälningarna gäller fristående grund- och gymnasieskolor. Däremot konstateras något fler brister i ärenden gällande kommunala grundskolor jämfört med fristående grundskolor, sett till elevantal.
- Under 2020 fattade Skolinspektionen totalt 19 beslut om föreläggande med vite. Två av dessa avsåg tillsyn utifrån individärenden.
- BEO har under 2020 begärt skadestånd för en kränkt elevs räkning i 13 ärenden.
- Under 2020 har Skolinspektionen registrerat 136 anmälningar gällande lärares lämplighet och skicklighet. Myndigheten har under året anmält 11 lärare till Lärarnas ansvarsnämnd.

Inledning

I denna rapport redovisas statistik över Skolinspektionens tillsyn utifrån individärenden inkomna genom anmälningar samt Skolinspektionens ärenden gällande lärares oskicklighet eller olämplighet. Statistiken över anmälningarna rörande skolenheter och huvudmän visar hur många anmälningar vi fått in ett visst år och hur många beslut vi har fattat samma år, samt i hur många anmälningar vi har konstaterat brist. Notera att besluten kan gälla anmälningar som kommit in tidigare år. Statistiken visar också vilka områden som anmälningarna har gällt¹. Statistiken över inkomna anmälningar visar antalet anmälda missförhållanden i Sveriges skolor och inte det totala antalet faktiska missförhållanden.

Vem som helst kan göra en anmälan till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet (BEO) om upplevda missförhållanden i skolan eller förskolan. Anmälningarna till Skolinspektionen och BEO handlar för det mesta om skolsituationen för en enskild elev. Det kan till exempel gälla att en elev utsätts för kränkande behandling eller att eleven inte får det stöd den har rätt till. I vissa fall handlar anmälan om mer generella brister inom en verksamhet eller hos en huvudman, alltså den som ansvarar för skolan. Skolinspektionen utreder inkomna uppgifter om missförhållanden inom ramen för sitt tillsynsuppdrag. Detta innebär att myndigheten har möjlighet att inom tillsynen välja hur en fråga ska utredas. Tillsynen syftar till att identifiera eventuella brister hos huvudmannen och kräva åtgärder. Inom ramen för tillsyn utifrån individärenden utreder Skolinspektionen anmälningar som rör en enskild elev. Anmälningar som rör generella brister kan överlämnas till Skolinspektionens övriga former av tillsyn eller under vissa förutsättningar remitteras till huvudmannens klagomålshantering. Ärenden som remitteras till huvudmannens klagomålshantering följs sedan i regel upp av myndigheten. Skolinspektionen verkar för en fungerande lokal klagomålshantering så att eventuella brister snabbt kan åtgärdas för den enskilde eleven.

Ärenden som gäller kränkande behandling tas hand om av Skolinspektionens regionala avdelningar eller av BEO, beroende på om det är flera sakfrågor som anmäls eller endast kränkande behandling. Skolinspektionen utreder även ärenden som handlar om en legitimerade lärares eller förskollärares oskicklighet eller olämplighet. En sådan utredning kan leda till att Skolinspektionen gör en anmälan till Lärarnas ansvarsnämnd och begär att legitimationen dras in eller att den anmälda tilldelas en varning.

Inkomna anmälningar med anledning av covid-19-pandemin har utretts inom ramen för riktad tillsyn², eller besvarats av en utredare via e-post.

---

¹ En anmälan kan handla om ett flertal olika områden.

² Se "Om statistiken" på sida 13.

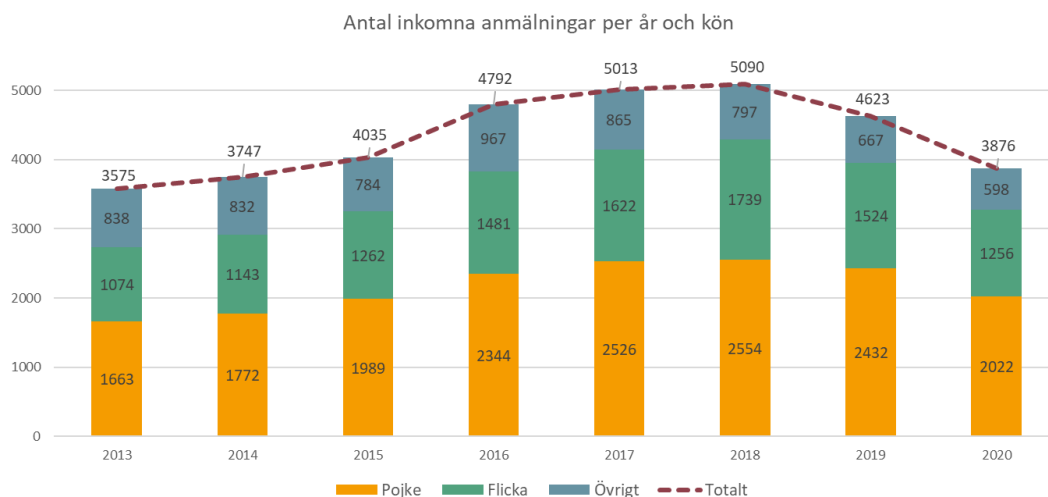
Inkomna anmälningar

Fortsatt minskning av antalet inkomna anmälningar

Under 2020 inkom det 3 876 anmälningar till Skolinspektionen och BEO. Det är en minskning med 16 procent jämfört med 2019. Detta är andra året i rad som antalet inkomna anmälningar har minskat. Mellan 2018 och 2019 minskade antalet anmälningar med nio procent. Jämfört med 2018, då antalet inkomna anmälningar var som högst (5 090), inkom det 24 procent färre anmälningar 2020. Antalet inkomna anmälningar som gjorts å flickors vägnar minskade med 18 procent jämfört med 2019, och 17 procent för pojkar.

Under de senaste åren har myndigheten aktivt arbetat med att uppmärksamma huvudmännen på vikten av att ha en välfungerande klagomålshantering för att klagomål ska kunna hanteras på lokal nivå och därigenom öka möjligheten att skyndsamt åtgärda eventuella brister. Detta kan möjligtvis förklara varför Skolinspektionen och BEO har mottagit färre anmälningar de senaste två åren. Vilken effekt pandemin eventuellt haft på antalet inkomna anmälningar går ännu inte att säga något om.

Diagram 1. Antal inkomna anmälningar efter kön. År 2013 – 2020.

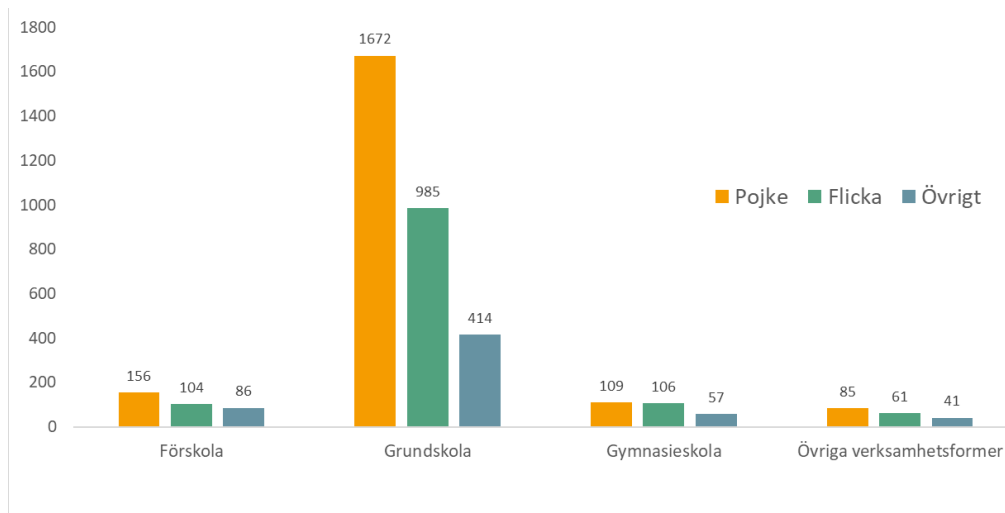
Vanligast att anmälningar rör pojkar och grundskoleelever

Bland de ärenden som inkommer till Skolinspektionen och BEO är det vanligast att anmälningarna rör missförhållanden för pojkar. Av det totala antalet inkomna anmälningar avsåg 52 procent pojkar, 32 procent flickor och 15 procent övrigt³.

³ Övrigt innebär att kön ej kunde avgöras eller att anmälan gällde flera elever.

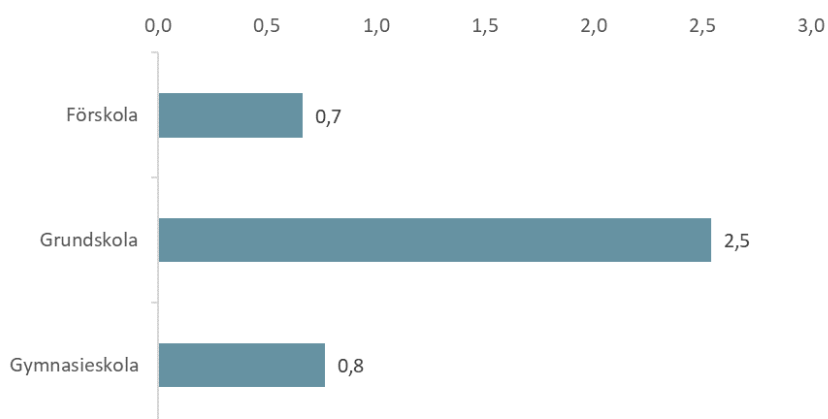
För samtliga verksamhetsformer inkommer det fler anmälningar om pojkar som har utsatts för missförhållanden än flickor. Skillnaden är störst i grundskolan där 54 procent av anmälningarna gällde pojkar, 32 procent flickor och 13 procent övrigt. Detta kan jämföras med gymnasieskolan där fördelningen var 40 procent pojkar, 39 procent flickor och 21 procent övrigt.

Diagram 2. Antal inkomna anmälningar 2020 efter verksamhetsform och kön.

Flest anmälningar inkommer för elever i grundskolan. 2020 inkom det 2,5 anmälningar per 1 000 elever⁴ i grundskola, vilket kan jämföras med 0,8 för elever i gymnasieskola och 0,7 anmälningar per 1 000 elever i förskola. Det är 3,3 gånger vanligare att Skolinspektionen och BEO får in anmälningar som rör elever i grundskolan jämfört med elever i gymnasieskolan sett till antal anmälningar per 1 000 elever. 2019 var skillnaden mellan verksamhetsformerna mindre. Då var det 2,8 gånger vanligare att det inkom anmälningar som rörde elever i grundskola jämfört med gymnasieskola.

Diagram 3. Antal inkomna anmälningar 2020 per 1000 elever i förskola, grundskola och gymnasieskola.

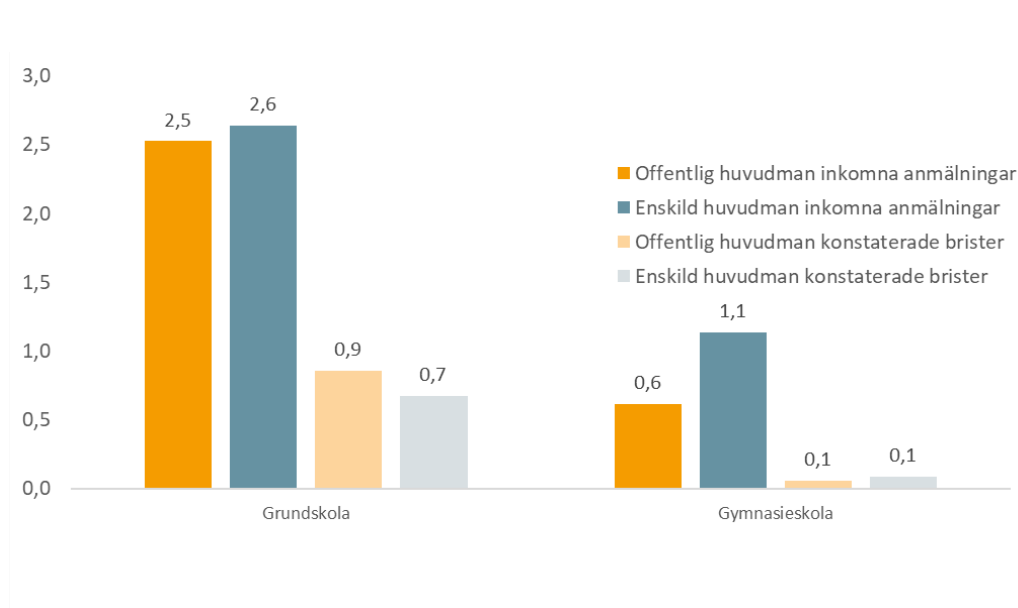
⁴ Uträkningen utgår från Skolverkets statistik om elevantal 2019/2020.

Fler anmälningar per elev i skolor med enskild huvudman

I både grund- och gymnasieskola är det vanligare med anmälningar som rör fristående skolor jämfört med kommunala skolor. Mönstret är särskilt tydligt i gymnasieskolan, där det under 2020 inkom nästan dubbelt så många anmälningar per 1 000 elever i fristående gymnasieskolor jämfört med kommunala gymnasieskolor, med 1,1 respektive 0,6 anmälningar per 1 000 elever. I grundskolan är denna skillnad betydligt mindre, med 2,6 anmälningar per 1 000 elever i fristående grundskolor jämfört med 2,5 anmälningar i kommunala grundskolor.

Jämförs istället antalet beslutade ärenden där brister konstaterats i grundskolan blir mönstren annorlunda. Något fler brister per 1 000 elever konstateras i ärenden gällande kommunala grundskolor jämfört med fristående grundskolor. Inom gymnasieskolan konstateras lika många brister per 1 000 elever oavsett huvudmannatyp.

Diagram 4. Antal inkomna anmälningar samt beslut med konstaterad brist per 1000 elever i respektive verksamhetsform samt huvudmannatyp.

Vanligast att en anmälan handlar om kränkande behandling eller bristande stöd

Likt tidigare år så var kränkande behandling och att elever upplever att de inte får det stöd de behöver de vanligaste orsakerna bakom de anmälningar som inkom under 2020. Av alla inkomna anmälningar rörde 38 procent kränkande behandling och 24 procent särskilt stöd, vilket är exakt samma andelar som för 2019.

Andra vanliga anmälningsgrunder handlar om skolplikt och rätt till utbildning (11 procent), samarbete och information mellan skola och hem (9 procent) samt tillsynsansvaret för elever (8 procent). Även dessa andelar följer samma mönster som

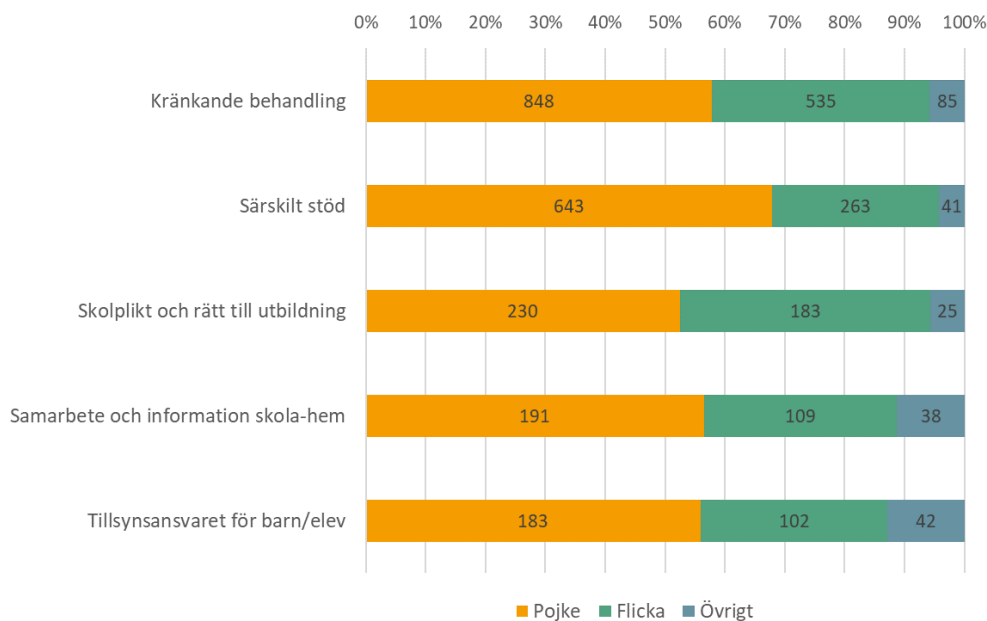
tidigare år, förutom anmälningar om samarbete och information mellan skola och hem som har ökat från sex procent 2019.

Även om fördelningen av antalet inkomna anmälningar var ungefär samma som 2019 har däremot antalet anmälningar inom fyra av dessa fem områden minskat sedan dess. Antalet inkomna anmälningar om kränkande behandling minskade med 17 procent jämfört med 2019, särskilt stöd med 15 procent, skolplikt och rätt till utbildning med 18 procent och tillsynsansvaret för elever med 3 procent.

Det är vanligast att en anmälan handlar om att en pojke har utsatts för missförhållanden. De största skillnaderna mellan flickor och pojkar återfinns när det gäller anmälningar om bristande särskilt stöd. Mer än dubbelt så många anmälningar om brister i särskilt stöd under 2020 gällde pojkar jämfört med flickor, vilket är samma mönster som tidigare år.

För de andra anmälningsgrunderna var skillnaden mellan flickor och pojkar något mindre än den var för särskilt stöd, men det var fortfarande betydligt mer vanligt att en anmälan gjorts av en pojkes vägnar än en flickas.

Diagram 5. Antal inkomna anmälningar 2020 efter anmälningsorsak och kön på barn/elev.

Pojkar förekommer oftare än flickor i anmälningar gällande kränkningar

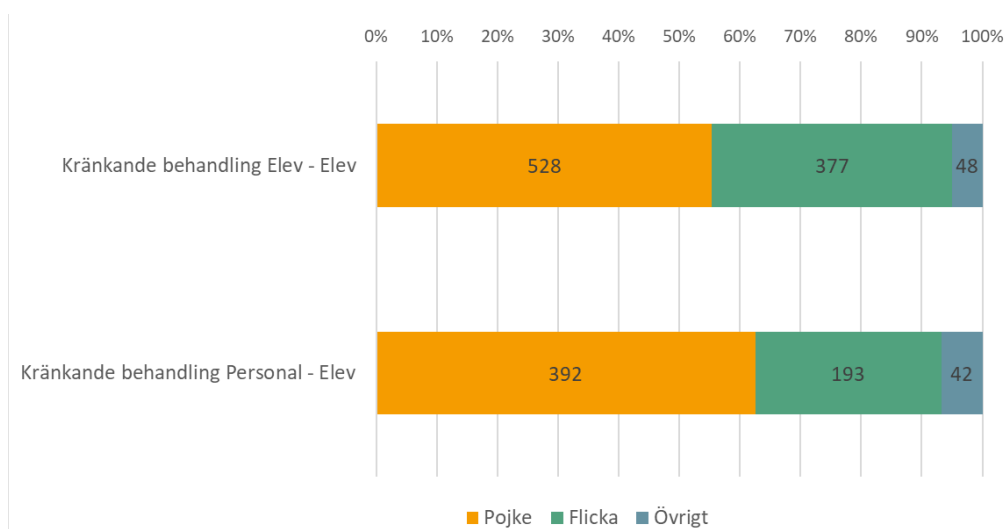
Av de 1 468 anmälningar som inkom under 2020 gällande kränkande behandling innehöll 953 (65 procent) ärenden uppgifter om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling av en annan elev/andra elever. Sammanlagt 627 av anmälningarna (43 procent) innehöll uppgifter om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling av skolpersonal. 8 procent av anmälningar gällande kränkande behandling innehöll uppgifter om att både skolpersonal och en annan elev/andra elever hade utsatt en elev för kränkande behandling.

Både i ärenden som innehöll uppgifter om kränkande behandling av andra elever och ärenden som rörde skolpersonal var det vanligare att en anmälan handlade om att pojkar hade utsatts för kränkande behandling än flickor.

Av anmälningar som avsåg kränkningar av andra elever så gällde 55 procent pojkar och 40 procent flickor. I resterande 5 procent kunde inte kön avgöras eller så gällde det ett flertal elever. Motsvarande andelar för de anmälningar som innehöll uppgifter om att en elev har blivit utsatt av skolpersonal var 63 procent pojkar och 31 procent flickor.

Diagram 6. Antal inkomna anmälningar 2020 efter typ av kränkande behandling⁵ och det utsatta barnet/elevens kön.

⁵ Kränkande behandling Elev – Elev innebär att en eller flera elever har utsatt en annan elev för kränkande behandling. Kränkande behandling Personal – Elev innebär att skolpersonal har utsatt en elev för kränkande behandling.

Beslut

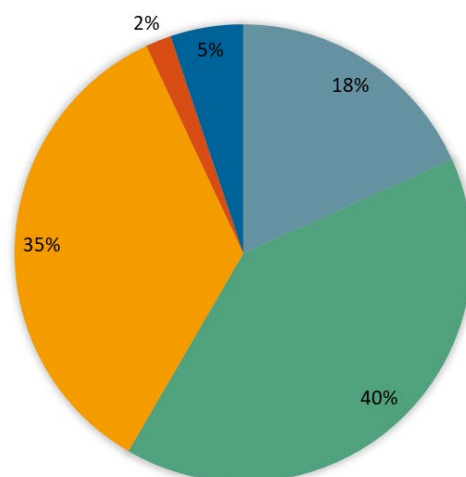
Myndigheten fattade nära 4 200 beslut

Under 2020 fattade Skolinspektionen och BEO 4 190 beslut, vilket är en minskning med 11 procent jämfört med 2019 då 4 721 beslut fattades. Då antalet inkomna anmälningar har minskat är denna minskning av antalet beslut förväntad.

Av besluten som fattades 2020 utreddes, utöver en första bedömning, 40 procent av ärendena vidare av Skolinspektionen eller BEO. I övriga fall gjordes en första bedömning som ledde till att 35 procent remitterades till huvudmannens klagomålshandling för utredning, 7 procent överlämnades till annan myndighet eller annan tillsynsform på myndigheten och 18 procent av ärendena konstaterades sakna grund för vidare utredning.

Andelarna för 2019 var ungefär samma, med undantagen att fler ärenden utreddes vidare internt (46 procent) och färre ärenden remitterades till huvudmannens klagomålshandling (29 procent). Ökningen av andelen ärenden som remitterades till huvudmannens klagomålshandling under 2020 kan möjligtvis bero på att Skolinspektionen arbetar för att huvudmannen själv ska hantera klagomål i första hand så att eventuella brister snabbt kan åtgärdas för den enskilde eleven.

Diagram 7. Andel beslut 2020 efter beslutstyp.

Brist konstaterades i 1 079 beslut

Av de 1 680 anmälningar som utreddes vidare av Skolinspektionen och BEO konstaterades brist i skolan som anmälan rörde i 64 procent av ärendena. Det är en något lägre andel jämfört med 2019, då andelen var 67 procent. Sammanlagt konstaterades brist i 1 079 beslut under 2020.

Vanligast att brister konstateras i ärenden gällande kränkande behandling mellan elever

Under 2020 fattades 1 666 beslut gällande kränkande behandling av Skolinspektionen och BEO varav 1 084 beslut rörde kränkningar av andra elever och 737 beslut rörde kränkningar som utfördes av skolpersonal. En del av ärendena innehöll uppgifter om elever som utsattes för kränkande behandling av både andra elever och av skolpersonal. Av alla anmälningar som gällde kränkningar utreddes 1 209 vidare. Brist konstaterades i 57 procent av dessa.

Av de 1 084 beslut gällande kränkande behandling från andra elever som fattades under 2020 utreddes 816 vidare. Av dessa konstaterades brister i 552 fall (68 procent). Av de 737 beslut gällande kränkande behandling från skolpersonal som fattades under 2020 utreddes 522 vidare och av dessa konstaterades brister i 183 fall (35 procent).

Viten har krävts i 19 fall och skadestånd i 13 fall

Ett föreläggande kan förenas med vite. Det betyder att huvudmannen kan bli tvungen att betala en summa pengar om inte bristerna åtgärdas i tid. Skolinspektionen bestämmer i beslutet hur stort vitet ska vara. Om huvudmannen inte följer föreläggandet kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet. Huvudmannen kan överklaga ett föreläggande med vite till förvaltningsrätten.

Under 2020 fattade Skolinspektionen totalt 19 beslut om föreläggande med vite. De beslutade vitesbeloppen var mellan 100 000 kr och 2 600 000 kr. Flest vitesbeslut fattades inom ramen för regelbunden tillsyn (10) följt av riktad tillsyn (7). Två vitesbeslut fattades inom ramen för tillsyn utifrån individärenden, vilket kan jämföras med 19 vitesbeslut 2019. Båda vitesbesluten 2020 som rörde tillsyn utifrån individärenden fattades under uppföljningen av ett ärende och gällde enskilda elevers rätt till utbildning och särskilt stöd samt kränkande behandling.

Minskningen av antalet vitesbeslut kan möjligtvis förklaras av den dom som Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD) meddelade i maj 2020 där det framgick att Skolinspektionens möjligheter att använda vitesinstrumentet⁶ försvåras. Enligt HFD är skollagen i vissa delar alltför oprecis för att ett föreläggande ska kunna förenas med vite. Domen innebär dock inte att Skolinspektionen ska sluta förelägga vid vite.

BEO kan under vissa omständigheter begära skadestånd för en kränkt elevs räkning. Detta har skett i 13 fall under 2020. I 10 av dessa hade huvudmännen vid års-

---

⁶ HFD ref. 28

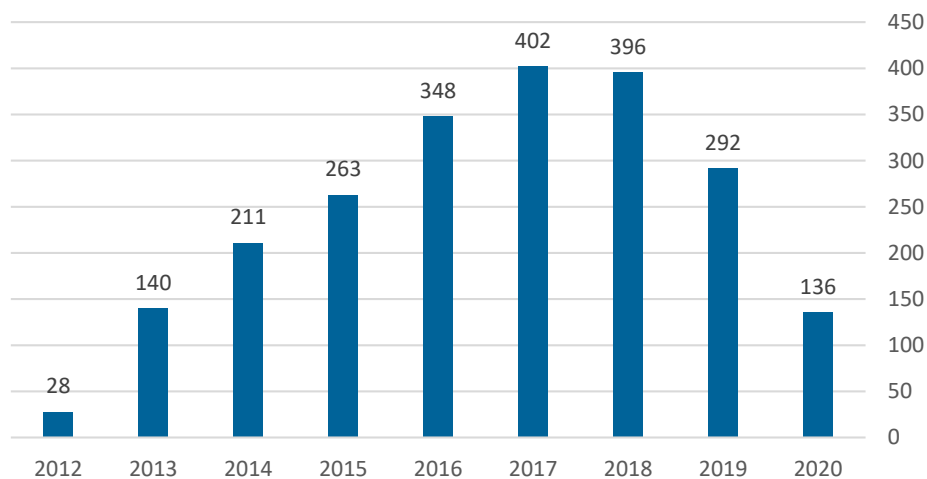
skiftet medgivit de framställda kraven på skadestånd och i 2 fall hade huvudmannen betalat ett lägre belopp efter förlikning. Vid årsskiftet var ett ärende pågående där huvudmannen begärt ändring av BEO:s skadeståndsbeslut.

Färre registrerade anmälningar gällande lärare

Skolinspektionen kan utreda uppgifter om att en legitimerad lärare eller förskolelärare har agerat oskickligt i sin yrkesutövning eller gjort sig skyldig till förseelser som gör denna olämplig som lärare. Beroende på vad som framkommer av utredningen kan Skolinspektionen göra en anmälan till Lärarnas ansvarsnämnd (LAN) och yrka att en legitimerad lärare ska meddelas varning eller att legitimationen ska återkallas. Det är endast Skolinspektionen som kan göra anmälningar till LAN.

Under 2020 har Skolinspektionen registrerat 136 ärenden som rör att en lärare agerat oskickligt, olämpligt eller dömts för brott. Beslut har fattats i 139 ärenden.⁷ I de flesta fall har ärendet avslutats utan anmälan till LAN (74 ärenden). Avskrivning har skett i 54 ärenden. I 40 av dessa avskrevs ärendet för att läraren saknade legitimation. Totalt har elva lärare anmälts till LAN.

Diagram 8. Antal registrerade ärenden gällande att en lärare agerat oskickligt, olämpligt eller dömts för brott, 2012-2020.

⁷ Antalet registrerade ärenden och fattade beslut kan skilja sig åt. Det beror på att beslut kan fattas under ett annat år än när ärendet registrerats.

Om statistiken

Statistiken över anmälningar publiceras i form av tabeller två gånger per år, helårsstatistik i mars och halvårsstatistik i september. Helårsstatistiken omfattar inkomna och beslutade ärenden med konstaterad brist per anmälnings- respektive kritikgrund samt per kommun, kön på barn/elev, verksamhetsform samt en tidserie 2006-2020.

Mer om tillsyn utifrån individärenden

Skolinspektionen genomför tillsyn och kvalitetsgranskning på skolor och hos huvudmännen som driver skolorna.

I tillsynen granskas att skolor och huvudmän följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheterna. *Regelbunden tillsyn* görs på skolor där vi bedömer att risken är stor att eleverna inte får den utbildning de har rätt till. När Skolinspektionen får information om generella missförhållanden på en skola kan en *riktad tillsyn* genomföras. Den kan inledas efter uppgifter från vårdnadshavare, men även efter signaler i media. Om Skolinspektionen får en anmälan gällande situationen för ett enskilt barn eller en enskild elev kan myndigheten starta *tillsyn utifrån individärenden*. Då gör Skolinspektionen en opartisk granskning av om en skola, förskola, lärare eller förskolelärare har följt reglerna.

Anmälningar om upplevda missförhållanden i skolverksamheter tas hand om av Skolinspektionen och BEO. Vem som helst kan göra en anmälan, men oftast görs de av föräldrar och elever. Anmälningarna gäller i de flesta fallen en enskild elevs situation på en särskild skola men Skolinspektionens beslut riktas mot huvudmannen, alltså den som driver skolan och som har ansvar för att verksamheten följer lagar och regler.

Under de senaste åren har myndigheten aktivt arbetat med att uppmärksamma huvudmännen på vikten av att ha en välfungerande klagomålshantering för att klagomål ska kunna hanteras på lokal nivå och därigenom öka möjligheten att skyndsamt åtgärda eventuella brister. På Skolinspektionens hemsida har det även tydliggjorts för de som vill lämna uppgifter om missförhållanden att huvudmännen har ett ansvar att ta emot och oberoende hantera klagomål. Uppgifter om missförhållanden ska därför i första hand skickas till skolan eller huvudmannen.